ROČNÍK VIII. V BRNĚ, 1. listopadu 1920. ČÍSLO 5.

ZEMĚMĚŘIČSKÝ VĚSTNÍK

NEPERIOD. ČASOPIS SPOLKU ČESKOSL. GEOMETRŮ.

K otázce reformy zeměměřičského studia.

Referuje inž. J. Pašta.

Hned od počátku vzniku svého zabývával se spolek českých zeměměřičů úpravou studia. Dvouletý běh zřízen byl při české vysoké škole technické v Praze výnosem ministerstva kultu a vyučování ze dne 22. února 1896, čís. 13.051, a první ročník otevřen byl v Praze v roce 1896/97, maje sloužiti hlavně výchově evidenčních geometrů.

Evidenční geometři, uznávajíce jednostrannou výchovu absolventů běhu tohoto, žádali v roce 1900 rozšíření studia na 3 léta a na schůzi říšského spolku evidenčních geometrů, konané dne 30. května 1903, zvláštní peticí totéž. Podobně učinila stálá delegace V. sjezdu rakouských architektů a inženýrů ve Vídni, která navrhovala též studium tříleté. V roce 1910 opětovali evidenční geometři svoji žádost.

Spolek českých zeměměřičů, prováděje usnesení valné hromady, požádal profesorské sbory v Praze a v Brně o rozšíření studia a když po převratu v roce 1918 zahájena znovu spolková práce, podali Spolek českých zeměměřičů, Spolek evidenčních geometrů, Ústřední výbor všetechnický a Spolek posluchačů zeměměřičství profesorskému sboru české vysoké školy technické své žádosti o rozšíření studia na 4 roky.

Profesorský sbor české vysoké školy technické v Praze vypracoval a doporučil ministerstvu školství a národní osvěty rozšířený studijní program se dvěma státními zkouškami a opis zaslal všem ostatním technikám, aby se o tomto vyslovily.

Deputace spolků českých zeměměřičů navštívila pana ministra Habermanna a státního tajemníka pana dra. Drtinu a dostala ujištění všemožné podpory ve svých snahách.

Studijním rokem 1919/20 nebylo rozšířené studium zahájeno a státní tajemník pan dr. Drtina sdělil opětně dostavivší se deputaci, že je třeba vyčkati zpráv ostatních sborů profesorských.

Konečně po mnohých jednáních svolána anketa do ministerstva školství a národní osvěty na den 8 dubna 1920. Schůzi zahájil ministerský rada pan dr. Matouš a referát o úpravě studia přečetl ministerský tajemník pan inž. Vrba. Dle referátu tohoto, vyslovila se brněnská česká i německá a pražská česká technika pro čtyřleté studium a pražská německá pro tříleté studium.

Zástupci zeměměřičských korporací přednesli svá prohlášení a připojili je písemně ku protokolu jak následuje:

Prohlášení zástupce Jednoty československých úř. aut. civ. geometrů v Praze u příležitosti ankety svolané ministerstvem školství a národní osvěty v Praze „O reformě studia zeměměřičského.“

Jednota československých úř. aut. civ. geometrů v Praze již loňského roku v dubnu zaujala své stanovisko k otázce rozšíření studia geometrovského a souhlasí s programem studia, jak bylo sjednáno, neboť způsob, kterým se dnes výchova civ. geometrů děje, nevyhovuje již zvýšeným požadavkům a poměrům dnešní doby, tím méně pak bude vyhovovati v budoucnosti, která bude žádati zdatných a školou výborně vyzbrojených technických pracovníků všech odborů a tedy i civ. geometrů.

1920/65

Až do roku 1898 nebylo na vysokých školách technických vůbec samostatného studia zeměměřičského, ač odbor geometrovský jest vlastně nejstarší praktický odbor technický. Teprve v tomto roku zřízen byl kurs pro vzdělání zeměměřičů evidenčních v oddělení obecném s dvouletou studijní dobou. Vyvolán byl nedostatkem geometrů při službě katastrální a to při evidenci i při novém měření.

Program studijní tohoto běhu, jenž upraven byl jedině se zřetelem k potřebám katastrálních úřadů, jeví zřejmě známky jednostranného řešení a byl zajisté myšlen jako provisorium. Ku potřebám jiných technických úřadů — státních, samosprávných i soukromých — vůbec nepřihlíží, stejně jako nedbá souvislosti s jinými příbuznými odbory technickými, pro jichž práce má vytvořiti geometrické podklady. Požadavkům dnešní doby naprosto již nevyhovuje a to ani požadavkům úřadů, pro něž byl zřízen.

Přes to, že bylo na tyto nedostatky častokráte poukazováno, zejména odbornými spolky geometrů civilních i úředních, nebylo studium geometrovské vůbec doplněno, aniž vhodně reorganisováno a tak trvá tento neudržitelný stav již prvních dvacet let.

Jest s podivem, že v zemi naší s tak starou a skvělou tradicí geometrovského stavu v zemi, jež vychovala nejzdatnější geometry a vůdčí síly pro vybudování velkých děl katastrálného měření celého Rakouska i Uherska, mohla býti výchova jeho příslušníků dosud tak maceřsky odstrkována.

Jednota československých úř. aut. civ. geometrů v Praze v předpokladu, že není dnes nikoho, kdo by pochyboval o nezbytnosti stavu geometrovského pro další zdárný technický a hospodářský vývoj naší republiky, očekává, že ve změněných poměrech dnešních dostane se zvýšené pozornosti také této otázce a že splněna budou její přání, jež v dalším stručně shrnuje a která směřují ke zřízení samostatného odboru zeměměřičského inženýrství.

Absolventům tohoto odboru má býti možno dosíci uceleného a úplného geodetického vzdělání pro všechny obory prací vyměřovacích nad zemí i pod zemí, po stránce theoretické i praktické, se zřetelem ke všem technickým odborům, s nimiž civilní geometr v širší svojí praxi úzce se stýká a ke všem požadavkům, jež zejména civilní praxe na něj klade. Přejeme si, aby tento odbor vychoval nejen zdatné zeměměřičské inženýry-praktiky pro všechny druhy prací vyměřovacích, ale aby vychovával též zdatný dorost pro práce geodetické vyššího druhu, po případě i mezinárodního rázu, a to nejen inženýry-topografy a geografy, nýbrž i spolupracovníky vědeckých ústavů geodetického směru, nechť jsou již přičleněni k ministerstvu veřejných prací, vyučování nebo ministerstvu národní obrany.

Soudíme, že toto řešení zahrnující v jednom odboru výchovu všech jmenovaných sil je v našich poměrech nejúčelnější a bude jistě v zájmu republiky Československé, v zájmu její cti a pověsti, když zabezpečí si účast na výchově sil, aby nebyly jednotlivé úřady a ústavy nuceny samy starati se o dorost pořádáním doplňovacích běhů.

V důsledku těchto úvah vyslovuje Jednota československých úř. aut. civ. geometrů v Praze tyto požadavky:

1. Budiž dosavadní dvouletý běh pro vzdělání zeměměřičů zrušen a vybudován samostatný odbor zeměměřičského inženýrství, jehož studium bude trvati 4 léta a jež bude ukončeno dvěma státními zkouškami. Zahájeno budiž zimním semestrem 1920/21.

2. Studium toto nechť je prohloubeno po stránce theoretické i praktické dle dnešního stavu věd matematických i geometrických a to ryzích a aplikovaných, nechť zahrnuje všechny obory prací vyměřovacích, nechť poskytuje encyklopedické vědomosti ze všech těch technických odborů, pro jichž účely vytváří zeměměřič geometrické základy, jakož i nechť přihlíží k potřebám civilní a úřední praxe.

Doufáme, že zřízením tohoto odboru vytvořeno bude místo, kde věda geometrická bude soustavně i moderně pěstována.

Za jednotu československých úř. aut. civ. geometrů v Praze:

Inž. Frant. Zuklín v. r.

Prohlášení zástupce říšského spolku československých měřičských úředníků státních a státních podniků.

Říšský spolek československých měřičských úředníků státních a státních podniků vyslovuje se rozhodně pro rozšíření studia zeměměřičského na osm semestrů se dvěma státními zkouškami, a to z následujících důvodů:

Vědy geodetické jsou tak obsáhlé, že v dosavadních čtyřech semestrech nemohou být probrány s náležitou péčí, učební látka jest tedy zhuštěna a posluchači přetěžováni.

Na mapy katastrální kladeny jsou obecenstvem a různými úřady stále větší požadavky, a to jak co do jejich přesnosti tak co do jich všestrannosti. Nutno tedy žádati, aby s duchem doby vyvíjelo se i zeměměřické studium.

Státní služba zeměměřičská jest organisována tak, že geometři se stávají v poměrně krátké době samostatnými a úplně na sebe odkázanými úředníky. Jest tedy obzvláště u nich třeba, by opouštěli vysokou školu s přípravou pro své povolání co nejlepší a to se může státi jedině prohloubením a rozšířením jejich studia.

Geometr má při svém povolání náležitě ovládati nejen vlastní obor, nýbrž potřebuje také značné znalosti právnické a býti obeznámen i v oboru stavebním, kulturně-technickém, zemědělském atd. Doporučuje se tedy, by vědomosti tyto přinášel si do života již ze svých studií a nemusel je teprve pracně shánět v praxi.

Nelze však pomýšleti na to, aby studium zeměměřičské bylo přičleněno nějakému studiu na příklad stavebně- neb kulturně-technickému, neboť výchova kandidátů zeměměřičství musí se díti účelně, se stálým zřetelem na jejich budoucí povolání, posluchači musí již od počátku se připraviti výhradně pro svůj obor a nesmí býti ve svých studiích rušeni věcmi jinými.

Z důvodů těchto žádá říšský spolek československých měřičských úředníků státních a státních podniků, aby první ročník tohoto rozšířeného studia byl aktivován již v zimním semestru 1920/21 a aby dosavadní zeměměřičský běh byl zrušen.

V Praze, dne 8. dubna 1920. Inž. V. Šůra v. r.

Jménem odboru evidenčních geometrů Klubu státních úředníků v Praze podává podepsaný člen ankety, konané dne 8. dubna 1920 v poradní síni vysoké školy technické v Praze v příčině reformy studia zeměměřického na vysokých školách technických, toto

Prohlášení.

Evidenční geometři považují nynější stav studia zeměměřičského za naprosto neudržitelný vůči požadavkům, které nynější doba klade na moderní stát, jehož prosperita v budoucnu spočívá z valné části na vývoji a pokroku techniky. Není možno, aby nadále jediným zdrojem vzdělání zeměměřičů byly dosavadní dvouleté běhy na vysokých školách technických, neboť v krátké době dvou let nelze posluchačům dospěti oné výše, na které věda geodetická v nynější době se nalézá. Není také možno, aby posluchači v této studijní době osvojili si ony znalosti z ostatních oborů technické práce, kterých, byť i jen v míře encyklopedické, v praktickém vykonávání svého povolání nezbytně potřebují.

Vítáme proto s povděkem podnět české vysoké školy technické v Praze, aby studium zeměměřické vybudováno bylo zřízením řádného odboru pro zeměměřičství za současného zrušení nynějších běhů a považujeme návrh profesorského sboru jmenované vysoké školy za nejlépe vyhovující.

Žádáme, aby tento návrh vzat byl za podklad dalšího jednání a aby práce spojené s navrženou reformou urychleny byly dle možnosti tak, aby zimním semestrem studijního roku 1920/21 zahájen byl první ročník odboru pro zeměměřičství.

Prohlašujeme, že reforma našeho studia jest kardinálním požadavkem stavu geometrovského, jehož splnění domáháme se již od roku 1903 a vyslovujeme očekávání, že vláda naší republiky učiní pro vzdělání geometrů totéž, co učinila pro jiné obory studia odborného.

V Praze, dne 8. dubna 1920.

Inž. Stanislav Veverka v. r.,
vrchní evidenční geometr, Praha V, Břehová ulice čís. 40.

Prohlášení zástupce městských geometrů.

S radostí vítám za sdružené městské geometry svolání dnešní ankety odbývané ve příčině definitivní úpravy studia geometrovského.

O nedostatcích studia dosavadního dvouletého není třeba dnes se již zmiňovati, jsou známy všem naším příslušníkům, působícím ve službách soukromých i veřejných a jsou vyjádřeny velice jasně a přesně rozdílem mezi dosavadním programem a nově navrhovaným čtyřletým programem studia inženýrství zeměměřičského.

Nový studijní program obsahuje již všecky ty doplňky studia, po nichž jsme toužili, na jichž zařadění do nového programu studijního jsme pracovali všichni bez rozdílu, kde v praxi působíme a máme proto za to, že novým programem studijním odstranili jsme všechny nedostatky, které jsme dosud v praktickém povolání doplňovati museli namáhavým soukromým studiem.

Příští studium inženýrství zeměměřičského vychová nám zajisté zdatné pracovníky theoreticky i prakticky ve všech pracích měřičských co nejlépe vyškolené. Absolvovaní inženýři zeměměřičtí budou se moci uplatňovati právě tak v různých oborech zeměměřičské praxe jako ostatní absolventi vysokých škol technických.

Budou moci pracovati ve službě evidenční i civilní, ve službě železniční i autonomní, ve službě při agrárních operacích i ve službách horních, při pracích pro vojenská a topografická měření, při rozmanitých pracích kartografických, při pracích fotogrametrických nejen pro běžnou praxi technickou a trasovací, nýbrž při pracích konservačních při ochraně památek, která zvláště ve městech je důležitá, a konečně naleznou svého uplatnění při pracích pro mezinárodní měření stupňové.

Je jim tedy po absolvování řádně vybudovaného odboru inženýrství zeměměřičského zaručena důležitá, rozsáhlá, rozmanitá, vědecká a technická praxe a nemám naprosto obav, že by příští absolventi neměli vzhledem k delšímu a nákladnějšímu studiu zaručených vyhlídek na uplatnění svých vědomostí.

Končím a shrnuji přání svá následovně:

1. Příští odbor inženýrství zeměměřičského se dvěma státními zkouškami budiž uveden v život dle schváleného programu studijního již zimním semestrem roku studijního 1920/21 jako odbor čtyřletý na representační naší české vysoké škole technické v Praze, která již v roce 1919 novou osnovu schválila a ministerstvu školství a národní osvěty doporučila za současného zrušení dvouletého běhu.

2. Absolventům čtyřletého odboru tohoto po složení dvou státních zkoušek buď udělován titul inženýrů zeměměřičských se všemi ostatními právy.

3. Pro absolventy dvouletého běhu učebného buďtež vydána časově omezená ustanovení přechodná.

V Praze, dne 8. dubna 1920.

Inž. Josef Souček v. r.,
vrchní městský geometr, zástupce městských geometrů.

Prohlášení geometrů železničních.

Geometři zaměstnaní u drah musí v zájmu věci a také stavu trvat na tom, aby se studium geometrické, za současného zrušení nynějších běhů, vybudovalo v řádný odbor čtyřletý, a to již v zimním semestru 1920.

Při svém vstupu do služeb drah, těžce postrádali povšechných pojmů vědeckých o zásadách, jichž nutno dbát při technickém trasování a výkupu pozemků potřebných ku stavbě železnic. Všecky práce tohoto druhu spadají svou povahou v obor činnosti geometra více, než kteréhokoliv jiného technika. Zákon o vyvlastňování pozemků respektuje právo vlastnické tak, že požaduje, aby podkladem jednání o vyvlastnění byly určité, číselně vyjádřené plochy. Dostáti tomuto požadavku a předejít zlým následkům nedodržení vyvlastněných ploch možno jen tehdy, když se geometři zúčastní jako rovnocenní činitelé při vypracování povšechných a podrobných projektů.

Konkrétní požadavek železničních geometrů zní tedy takto:

Do studia geometrického budiž pojata encyklopedie železnictví se zvláštním zřetelem na trasování drah, výkup nezbytných pozemků a zakládání knih železničních. Dále potřebujeme naslouchat přednáškám o dějinách železnic vůbec a našich zvláště, jakož i výkladům o národohospodářském významu jejich.

Napsáno v Praze, v dubnu 1920.

Za železniční geometry: Inž. V. Prinke v. r., Pašta v. r.

Spolek československých zeměměřičů v Praze projevuje radost, že došlo k vážnému jednání o reformě studia zeměměřičského a očekává, že konečně dojdou splnění dávné jeho snahy, aby studium zeměměřičské bylo upraveno a vyhovovalo zvýšeným požadavkům dnešní doby. Jeho členstvo při každé příležitosti upozorňovalo na nedostatky dosavadního způsobu výchovy zeměměřičů a dožadovalo se, aby běh (kurs) zeměměřičský byl přetvořen v odbor zeměměřičský, současně pak ovšem aby studium zeměměřičské bylo prohloubeno a rozšířeno po stránce vědecké i praktické, tak aby vychovávalo zdatný dorost pro veškeré obory prací vyměřovacích nad i pod zemí, pro práce topografické, po případě aby poskytlo i nejpřiměřenější přípravu také silám pro práce geodetické vyššího druhu.

Spolek náš je přesvědčen, že vyšší úroveň vzdělání geodetického reformou dosažená přispěje podstatně k vývoji vědy geodetické theoretické i aplikované a prospěje i zdárnému vývoji technických a hospodářských prací v naší republice.

Za spolek československých zeměměřičů:

Dr. J. Ryšavý v. r., jednatel. Inž. Ženíšek v. r., místopředseda.

Inženýrská komora, česká sekce v Praze, jejíž snahou bylo vždy povznesení úrovně všech odborů stavu civilních techniků a která již dříve činně zasáhla i do řešení otázky rozšíření studia geometrovského, plně souhlasí s navrženou osnovou studia na samostatný čtyřletý odbor, v němž bude jak theoreticky tak i se zřetelem na potřeby praxe civilní postaráno o výchovu technického dorostu inženýrství zeměměřičského, jenž by vyhovoval a odpovídal nynějšímu rozmachu věd technických i zvýšeným požadavkům praxe civilně technické a dodával jí síly dokonale vědecky i prakticky vyzbrojené.

Za českou sekci inženýrské komory v Praze:

Inž. Frant. Zuklín v. r.

Jakési obavy ohledně absolventů nového čtyřletého studia přednesli zástupci ministerstva veřejných prací, ministerstva zemědělství a ministerstva národní obrany, obavy ohledně důlního měření zástupce příbramské vysoké školy báňské pan profesor Kirschner a ohledně čtyřleté studijní doby profesor české techniky pražské pan profesor Klokner. Zástupci německých technik vyslovili se reservovaně.

Za to zástupce ministerstva financí, ministerský rada pan inž. Leipert vítal rozšíření studia jako nezbytnost pro svůj resort.

Hned na to konala se dne 12. dubna anketa o spojení studia stavebně-inženýrského a kulturně-inženýrského a tam přednesli profesoři české vysoké školy technické páni inž. Klokner, inž. Fanta a dr. Pantoflíček svá prohlášení a žádali, aby bylo přiloženo k spisům ankety předchozí. Po přečtení vyžádal si přítomný profesor české techniky, Petřík, aby mohl Spolek českých zeměměřičů k prohlášení tomuto podati odpověď. Kromě toho podal profesor české techniky Petřík zvláštní prohlášení jako referent o úpravě studia zeměměřičského. Všecka následují po sobě.

Prohlášení

prof. Kloknera, Fanty a dr. Pantoflíčka.

Návrh na reformu studia geometrovského považujeme za velmi dalekosáhlý a jsme si vědomi i všech důsledků, jež z něho vyplynou. Proto prosíme, aby toto prohlášení obsahující asi to, co jsme na anketě přednesli, přiloženo bylo jakožto dokument pro pozdější dobu k protokolu o anketě, svolané min. nár. osvěty a školství na den 8. dubna 1920.

a) Návrh na rozšíření studia geometrovského ze čtyř semestrů na osm je neekonomické a to proto že nynější absolventi požadavkům práce i vědy úplně vyhovují. Tato neracionelnost je tím nápadnější, pozorujeme-li, že současně na jiných oborech vysoké školy technické hledí se studium podstatně zkrátiti ve vědomí že nutna je pro náš stát ekonomie práce.

Také nikde jinde — pokud je nám známo — není zavedeno osmisemestrové studium zeměměřičské.

b) Návrh, který byl anketě předložen, je spracován částečně pod vlivem organisace studia v říši německé, jež bylo snad před válkou kolonialní politikou německou oprávněno, však není jisto, zda důvody pro ni platí ještě dnes.

c) Návrh však i toto velmi široké studium přes nutnou míru rozšiřuje. Na důkaz toho uvádíme tato čísla:

d) Na technické vysoké škole v Darmštatě je studijní plán pro geometry dvousemestrový s úhrnným počtem semestrálních hodin 67.

Na téže vysoké škole je studijní rozvrh pro t. zv. Feldbereinigungsgeometer und Kulturtechniker (t. j. pro kulturní techniky a geometry komasační) o třech semestrech a počtu semestrálních hodin (viz program školy z roku 1917/18) 96 hodin.

V Drážďanech a Mnichově je odbor pro t. zv. Vermessungsingenieure s dobou studijní šesti semestrů. Dle studijního rozvrhu drážďanské techniky je celkový počet semestrálních hodin 133.

Na školách v bývalém Rakousku bylo studium čtyřsemestrové s počtem hodin dle programu techniky v Praze 128.

e) Rovněž i na školách v jiných státech je studium buď dvou- nebo čtyřsemestrové. Jako příklad uvádíme specielní školu pro geometry a topografy při Ecole spéciale des Travaux publics du batiment et de l'Industrie v Paříži. Studium je dvouleté a ještě třeba uvážiti, že škola ta žádaným předběžným vzděláním nestojí na té výši, jako naše vysoké školy technické. (Viz oficielní publikaci Les universités et les écoles françaises.)

S těmito daty je třeba srovnati návrh na osmisemestrové studium o počtu semestrálních hodin dle jednoho návrhu 324 hodin, dle druhého návrhu 328 hodin tedy skoro počtem dvojnásobným hodin semestrálních, než na škole pro Vermessungsingenieure v Drážďanech.

S předloženým návrhem reformy nelze srovnávati sedmisemestrové studium na škole technické v Zurychu s počtem semestrálních 238 hodin, jelikož absolventi tohoto odboru jsou geometři i kulturní inženýři, majíce v programu zařaděny práce silniční i zemní meliorace dvou běhů, zásobování měst vodou, kanalisaci mechaniku atd.

f) Z uvedeného jest patrno, že návrh předložený je příliš široký, než abychom ho mohli bez námitek přejíti a tím snad vzíti na sebe zodpovědnost oproti absolventům tohoto odboru, jichž obor působnosti se dvojnásobně nákladným studiem nijak nerozšíří.

Jsme však přesvědčeni i o tom, že provedení návrhu bude míti za následek vznik kompetenčních sporů o provádění prací měřičských i stavebních jak v praxi civilní tak i úřední, čehož následek bude rozpor mezi absolventy nynějších odborů a odboru nově zřízeného.

Jak zcela upřímně bylo na anketě konstatováno, jde při reformě hlavně o to, aby místo kursu zřízen byl odbor se dvěma státními zkouškami místo — jak je to dosud — s jednou státní zkouškou. Tomuto materielnímu požadavku dá se však vyhověti i bez podstatného rozšíření studia.

g) Jelikož se jedná právě o sloučení odborů stavebního a kulturního inženýrství v jeden odbor a poněvadž geodesie tvoří podstatnou součást obou těchto odborů, není možno řešiti reformu studia geometrovského a inženýrského odděleně, je to komplex otázek vzájemně se prostupujících a je přirozena myšlenka, zreformovaný odbor zeměměřičský přičleniti k oběma odborům stavebně inženýrským.

Máme pro to tyto důvody:

1. Ode dne 28. března 1919, kdy byl návrh na rozšíření studia geometrovského na osm semestrů sborem schválen, bylo v profesorském sboru intensivně pracováno na reformě studia stavebně- a kulturně-inženýrského. Ve dvanáctičlenné komisi, jež se věcí touto zabývala, bylo svorně konstatováno, že s úpravou obou těchto odborů souvisí i reforma studia geometrov-

ského. Na odborech těch vychováváni budou absolventi tak, aby jako dosud mohli působiti ve všech odborech prací zeměměřičských.

2. Vzdělání absolventů odboru zeměměřičského bude jen ryze geometrovské, neboť z jiných odborů dostane se jim přednášek pouze encyklopedických o malém počtu hodin, takže zkoušky z těchto encyklopedií nebudou moci býti důvodem pro nabytí oprávnění civilních techniků jiných odborů nebo stavitelů. To také všichni členové ankety, kteří doporučovali studium osmisemestrové, zřejmě prohlásili.

Na sloučených odborech A a E má býti studium devítisemestrové, tedy jen o jeden semestr delší, než na navrhovaném odboru zeměměřičském. Bylo by proto radno studium geometra nejen prohloubiti, ale i rozšířiti, aby v rámci devíti semestrů podány byly kromě disciplin ryze geometrovských i jiné v takovém rozsahu aby umožněno mu bylo nabytí větší širší autorisace nebo snadnější možnosti volby povolání. Jsme přesvědčeni, že absolventi by vyhověli požadavkům praxe civilní či úřední, ale i vědy. Ostatně specialistu vychová život a ne škola.

3. Máme oprávněné obavy, že absolventi osmisemestrového odboru geometrovského, nenajdou-li s dostatek zaměstnání ve svém odboru, budou ho hledati v oborech jiných, což jim je navrhovanou úpravou k jejich škodě zamezeno. Přirozeně se pak uplatní snahy po rozšíření působnosti což bude zdrojem sporů anebo snahy po výhradném právu na všecky práce měřické, což bude míti věcné škody v zápětí. Není možno žádati, aby projektant stavby inženýrské, regulace řek stavby silnic, železnic, meliorací atd., neměl právo, aby si území zaměřil jak pro projekt, tak i pro provádění stavby.

4. Konečně také možno, že odbor osmisemestrový, který svému absolventu poskytne jen úzký obor působnosti nebude zejména v době, kdy každý přebytečný rok studia znamená citelnou ztrátu národního jmění, vyhledáván, ba je obava, že by se v navrhované úpravě vůbec nedržel. Aby byl při životě zachován, budou podnikány pokusy o rozšíření jeho učiva, aby podal pak širší výhled v praxi, což bude opět příčinou jeho zmíněných již rozporů kompetenčních a s tím spojených nesnází. Zavede se tím stav, který má býti odklizen sloučením odborů stavebního a kulturního inženýrství.

Z uvedených důvodů doporučujeme, aby si ministerstvo vyžádalo, dříve, než osmisemestrový odbor zeměměřičský zřídí, znovu dobrozdání sborů profesorských o této věci.

V Praze, dne 8. dubna 1920.

F. Klokner,	J. Fanta,	Dr. Jar. Pantoflíček,
děkan odboru stav. inženýrství.	děkan odboru pozemního stavitelství.	děkan odboru kult. inženýrství.

Odpověď ku prohlášení pánů inž. Kloknera, dr. techn. Pantoflíčka a architekta Fanty, které přednesli na anketě o sloučení studia kulturně-inženýrského a stavebně-inženýrského dne 12. dubna 1920 podána odbornými spolky zeměměřičskými.

Uvedené prohlášení přečetli pánové uvedení na anketě dne 12. dubna 1920 a dali je přiložiti dodatečně ke spisům ankety, která se konala dne 8. dubna 1920 za příčinou úpravy studia zeměměřičského ač na této anketě předneseno nebylo.

Prohlášení založeno je na řadě nedopatření a omylů, které třeba vyvrátiti, aby nemohla býti nám činěna výtka, že jsme nepečovali o vysvětlení jich.

Hned odstavec a) uvádí „Návrh na rozšíření je neekonomický, protože nynější absolventi požadavkům práce a vědy vyhovují“.

K tomu připomínáme: Návrh, proti němuž pánové v prohlášení svém se obracejí, byl vypracován komisí profesorského sboru na podněty vyšlé z odborných kruhů.

Na vysvětlenou uvádíme, že učební běh pro zeměměřiče zřízen byl 22. února 1896 za tím účelem aby odpomoženo bylo nedostatku odborně vzdělaných technických úředníků při službě evidenční. Ač byl tehdy obor

úzce specialisován jen na službu evidenční, přece pociťovány byly nedostatky dorostu a proto již v roce 1900 žádáno rozšíření na tři léta, aby geodetické vzdělání mohlo býti prohloubeno. Podobně žádala petice říš. sjezdu evid. geometrů v roce 1903 rozšíření na tři léta, ač přihlížela pouze k potřebám evidence katastru daně pozemkové. Stálá delegace V. sjezdu rakouských architektů a inženýrů doporučovala rozšíření studia na tři léta a ministerstvo vídeňské na podnět tento zahájilo v roce 1908 skutečně anketu o rozšíření studia, leč k provedení nedošlo. Podobná žádost opětována geometry v roce 1910. Spolek českých geometrů, prováděje usnesení valné hromady své, žádal v roce 1913 profesorský sbor české vysoké školy technické v Praze a v Brně, aby podporoval snahy spolkové o rozšíření studia na čtyři léta.

Po převratu v roce 1918 zakročily odborné korporace opět u profesorských sborů obou vysokých škol technických v Praze i v Brně o rozšíření studia na čtyři léta.

Návrh na rozšíření studia byl komisí sboru profesorského vypracován a předložen anketě zástupců odborných korporací a pak sborem profesorským ve schůzi dne 28. března 1919 schválen, ministerstvu školství a národní osvěty předložen a rovněž zaslán ostatním vysokým školám, aby se o něm vyslovily a návrhy své pak přímo ministerstvu zaslaly.

Vysoká škola technická v Brně ve svém přípise z 28. července 1919 vyslovila se pro zásadu aby nový odbor byl vybudován samostatně bez souvislosti s úpravami odboru kulturního a stavebního inženýrství a sdělila, že již v roce 1910 vyslovila se pro čtyřleté studium a na dotaz ministerstva vyučování v roce 1916 odvětila, že setrvává na usnesení z roku 1910.

Námitka odstavec b), že „návrh je zpracován pod vlivem organisace studia v říši německé“ není snad myšlen vážně, neboť hned odstavec d) klade se za vzor dvousemestrové studium v Darmstatě, rovněž v odstavci e), kde se mluví o studiu francouzském, praví se, že škola franzouzská nestojí na výši jako naše.

Jak známo, není možno přejímati zásady platné ve školství technickém ve Francii pro naše daleko vyspělejší, na theoretické průpravě založené technické školství.

Proto také „Congres National des Géomètres de France“ v roce 1913 žádal úpravu a rozšíření studia.

V naší republice možno dnes vzorně budovati odbor zeměměřičský, poněvadž všecky tradice, které brzdily volný vývoj, jsou dnes odstraněny.

Návrh sborem schválený a ministerstvu školství a národní osvěty doporučený, vyšel ze zásady, sjednotiti výchovu geometrů pro všecky obory prací měřičských v jednom odboru (fakultě) a dosíci tak vzorně upraveného studia, které na delší řadu let požadavkům prakse i vědy vyhověti může a kterého nikde dosud na jiných školách nemají. Z tohoto uspořádání plyne pružnost v upotřebení absolventů. Právě tak jako absolvent na odboru stavebně-inženýrském může pracovati v oboru železnic, tunelů, mostů, vodních a betonových staveb, pozemního stavitelství, bude moci i příští absolvent zeměměřičského odboru pracovati jako evidenční nebo civilní geometr, jako agrární, železniční nebo městský geometr, dále jako geometr při všech topografických a kartografických pracech i vojenských, jako důlní měřič, jako geometr pro práce fotogrametrické v nejširším významu a při péči památkové, konečně i při pracech pro měření stupňová a nebude svou průpravou jednostranně veden jen ke službě evidenční.

Tato přednost navrhovaného odboru zeměměřičského nemůže na žádné německé technice býti dosažena, poněvadž tam je studium povrchových geometrů, důlních měřičů a vojenských topografů od sebe odloučeno, tudíž i námitky v odst. f), g) odpadají.

Další důvod v odstavci 1. uváděný lze odmítnouti, protože úprava studia zeměměřičského nijak nesouvisí s úpravou studia kulturně a stavebně inženýrského, poněvadž vychovávají techniky pro obory prací, které jsou zákonem pro civilní techniky docela přesně ohraničeny a nesmí tudíž ani kulturní inženýr ani stavební inženýr prováděti geometrovskou praksi, dokud nesloží autorisační zkoušky zeměměřičské a naopak. Nutno proto

konstatovati, že jádro celé záležitosti spočívá v posledních dvou řádcích odstavce 1. Kdyby platiti měl podobný názor dnes ještě, pak byl by rozvoj a pokrok geodesie uměle zabrzděn, ježto absolventi stavebního a kulturního inženýrství nemohou zmoci celou látku geodesie vedle všech svých disciplin a zase naopak. Tento náhled potvrdil i výrok zástupce autorisovaných kulturních inženýrů na anketě dne 8. dubna, kde prohlásil, že vítá oddělení geodesie od kulturního inženýrství. Ale i jinak znamená tato myšlenka krok zpět.

Na české vysoké škole technické byl již dávno tříletý učební běh pro kulturní techniky, jehož absolventi mohli nabývati autorisace civilního geometra a kulturního technika, autorisace geometrovská byla přednostní. Leč profesorský sbor usnesl se svého času na tom, aby tento učební běh tříletý byl zrušen a přeměněn na kulturně-inženýrský čtyřletý, aby se mohlo prohloubiti studium kulturně-inženýrské. Anketa z 12. dubna 1920 studium toto ještě rozšiřuje o další semestr na devět semestrů, aby mohli absolventi zmoci látku předepsanou a rozsah učiva stavebného inženýrství zmenšuje o vodní stavitelství, aby mohlo se studium toto zkrátiti na devět semestrů. Obdobně původní organisace studia kulturně-inženýrského na české technice v Brně spojena byla se zeměměřičstvím. Jak již předem poukázáno, při jejím spracování se v praksi neosvědčila. Lze vážně uvažovati po tom všem, že by mohly odbory stavebního a kulturního inženýrství vychovávati absolventy také pro všechny obory prací zeměměřičských?

K odstavci 2. připomínáme: Vzdělání absolventů bude jen a to v nejširším smyslu zeměměřičské, což bylo přáním kruhů odborných, které žádaly, aby vyhověno bylo platným zákonům pro civilní techniky a nedotýkalo se kompetence jiných kategorií. Chybou bylo by to, co se navrhuje v odstavci 2. al. 2., poněvadž by se vyvolávaly kompetenční spory absolventů, kteří by si do života nepřinášeli důkladné theoretické vzdělání ani z druhého oboru technické činnosti.

V odstavci 3. poslední věta je špatně pochopena záměnou pojmu měření pro práce technické a měření pozemků dle zákona z 23. května 1883, č. ř. z. 82. Dle tohoto zákonu nesmí ani kulturní inženýr ani stavební inženýr prováděti měření pozemků, leč nikdo nebrání ani kulturnímu ani stavebnímu inženýru, aby prováděl měření pro technické práce, poněvadž tato měření tomuto zákonu vůbec nepodléhají.

Sluší zdůrazniti, že geodetické studium bylo zavedeno, aby stát obdržel dostatečné množství geodeticky vyškoleného personálu. Před tím objevil se jeho citelný nedostatek a po zrušení specielního studia objeví se zase tatáž kalamita, neb inženýr stavební ani kulturní, jenž má veliké pole odborně zajímavé a výnosné působnosti, věnuje se geodetické praksi, jen výminečně.

Přejí-li pánové, aby ministerstvo vyžádalo si znovu dobré zdání sboru, dříve než rozhodne o rozšíření studia zeměměřičského, vidíme v tom jen průtahy a odklady řešení věci velmi nutných a zbytečné obtěžování sborů profesorských a korporací, jež se již několikráte vyslovily a nic nového nepřinesou.

Domníváme se, že usnesení sboru profesorského z 28. března 1919, bylo krokem k tomu, aby obnovena byla dobrá pověst pražské techniky, která byla vzorem nejen pro techniku vídeňskou, ale i pro techniky v říši německé svým osobitým směrem organisace vyučování.

Usnesením svým postavila se technika zase jako vzorný ústav pro vyučování ve vědách geodetických prováděných na povrchu i pod zemí, civilních i vojenských, geometrovských i vědeckých.

Doufáme proto, že sbor profesorský asi svého usnesení z 28. března neodvolá a že zůstane přiložený projev jen písemnou přílohou anketového jednání.

V Praze, dne 28. dubna 1920.

Se Spolkem československých zeměměřičů podepsali tuto odpověď dále: Říšský spolek měřičských úředníků státních a státních podniků Jednota československých civilních zeměměřičů; Sdružení městských geometrů; Sdružení geometrů státních drah československých a Spolek posluchačů zeměměřičství.

Odpověď prof. Petříka na prohlášení pánů prof. inž. Kloknera, dr. techn. Pantoflíčka a arch. Fanty, které přednesli poprvé dne 12. dubna 1920 na anketě o zrušení studia kulturně inženýrského a sloučení jeho s odborem stavebního inženýrství, které dodatečně zaslali jako přílohu k anketě dne 8. dubna 1920 o úpravě studia zeměměřičského.

Prohlášení toto přednesli uvedení pánové ve schůzi sboru profesorského dne 28. dubna 1920 a vyžádali si dodatečné jeho schválení.

K tomu pokládám za nutné přiložiti svou odpověď, ježto jsem byl referentem o této otázce a přednesl návrh komise dne 28. března 1919 který byl sborem profesorským schválen, ministerstvu školství a národní osvěty předložen a všem vysokým školám technickým rozeslán, aby se o něm vyslovily a své posudky přímo ministerstvu školství a národní osvěty zaslaly. K uvedenému prohlášení nebylo by třeba ani mnoho věcných poznámek, ježto na vysvětlenou stačí ústní prohlášení prof. Kloknera, že jde pánům hlavně o to, aby absolventi stavebního a kulturního inženýrství mohli nabývati též autorisace civilního geometra tedy nikterak vědecké neb odborné důvody a proto mohu připomínky přejíti a zabývati se jen důvody, které pánové v bodech 1. až 4. na následujících stranách shrnují.

V bodě 1. poslední dva řádky praví: „Na odborech těch (stavebního a kulturního inženýrství) vychováváni budou absolventi tak, aby jako dosud mohli působiti ve všech oborech prací zeměměřičských."

V této větě leží těžisko prohlášení, lépe upravené než předešlé ústní prohlášení prof. Kloknera. Obecně je toto tvrzení nesprávné, poněvadž zeměměřičská služba evidenční je výhradně obsazována geometry, agrární měřičskou službu obstarávají geometři kdežto důlní službu měřičskou — nemluvě o vojenských pracech topografických — stavební a kulturní inženýři vůbec neznají.

Je s podivením jak mohli tak neuvěřitelnou věc napsati, podepsati a prohlášiti zástupci odboru stavebního a kulturního inženýrství — neboť zástupce odboru architektury není nijak dotčen a nemá odborného zájmu na věci — hned po přednesení obšírné zprávy na úpravu studia stavebního a kulturního inženýrství.

Ve zprávě té, kterou oba pánové zpracovali a ve sboru přednášeli, dokázali, že je nevyhnutelně nutno studium kulturního inženýrství rozšířiti z osmi semestrů na devět semestrů, aby mohly býti zařaděny předměty vodohospodářské, které odbor chce v sobě soustřediti. Dle dokázali, že studium stavebního inženýrství může se zkrátiti z deseti na devět semestrů jen s tou podmínkou, budou-li vodohospodářské přednášky vyloučeny z odboru a předány odboru kulturního inženýrství.

Jak chtějí k tomu připojiti ještě celé zeměměřičské studium?

Pro zakrytí tohoto rozporu navrhují, aby zeměměřičské studium prodloužilo se také na devět semestrů, ač na prvých dvou stranách prohlášení dokazovali citáty z Německa, že pro geometry stačí dvousemestrové studium jako mají v Darmštatě.

Z uvedeného jasně plyne, že nejen referenti, nýbrž i komise odborů stavebního a kulturního inženýrství vůbec nezabývali se ani zásadami úpravy studia zeměměřičského, jak byly předneseny ve zprávě, kterou sbor 28. března 1919 schválil.

Z toho zřejmo, že prohlášení má účel pouze zdržeti úpravu studia zeměměřičského, poněvadž novými projednáváními ve sboru profesorském nedocílí se jiného pokrokovějšího řešení.

V bodě 2. vytýkají pánové, že vzdělání absolventů odboru zeměměřičského bude jen ryze zeměměřičské. Na to mohu odvětiti totéž, co jsem řekl dne 28. března 1919, že úlohu svou řešila komise tak, že sestavila látku a tu rozvrhla do semestrů, aby vybudovala čistě zeměměřičské studium, a vypracovala návrh takovým způsobem jak to není na žádné jiné vysoké škole dosaženo s nejmenším nákladem času, opatřiti totiž hospodárně a úměrně absolventům nejširší rozhled po všech oborech prací měřičských na povrchu i pod zemí, ve službě státní, městské, agrární, železniční, civilní i vojenské.

V odstavci 2., bodu 2. navrhuje se, aby zeměměřičům byly přednášeny v navrhovaných devíti semestrech i jiné disciplíny, aby mohli nabývati větší a širší autorisace.

Pánové nabízejí větší a širší autorisaci, ale nepodávají návrhu, ba netroufají si ani říci jakým směrem a byli by ve velkých rozpacích kdyby byli tázáni, jak hodlají změny v platných zákonech prosaditi. Kategorie civilních techniků jsou přesně rozděleny a jejich pravomoc přesně vymezena a ohraničena. Vedle toho je však podnět ten zastaralý, poněvadž byl již na technických školách a byl na přání škol zrušen, což docela páni navrhovatelé přehlédli. Roku 1892 založen byl šestisemestrový učebný běh pro geometry a kulturní techniky. Ježto studium nevyhovovalo pro službu zeměměřičskou založila vláda čtyřsemestrový běh čistě geometrovský, tedy studium specialisované na obor činnosti zeměměřiče evidenčního. Poněvadž toto šestisemestrové studium nevyhovovalo však ani kulturním inženýrům, žádali o rozšíření na osmisemestrové, což povoleno a nyní přecházejí docela na studium devítisemestrové, aby obsáhnouti mohli všecky obory vodohospodářské.

Vidno z toho, že musí zase ztroskotati každá úprava, která nepovede k samostatnému odbornému studiu zeměměřičskému.

Instituce civilních geometrů je jednou z nejstarších, neboť zeměměřiči civilní skládali už v létech 1850 zkoušky u zemského stavebního ředitelství, aby nabyli oprávnění prováděti práce měřičské, všecka nařízení pro civilní techniky, a to z roku 1860, z roku 1887 a z roku 1913 uvádějí samostatnou kategorii úředních oprávněných civilních zeměměřičů a není nijaké příčiny tuto kategorii rušiti, ježto ukázala se nejen nutnou, nýbrž i státnímu pořádku potřebnou.

V bodě 3. praví se, že toto zeměměřičské studium osmisemestrové bude zdrojem snahy po výhradném právu na všecky práce měřičské. K tomu dodávám že již dnes podle platného zákona z 23. května 1883 ř. z. č. 82, nesmí nikdo jiný prováděti práce měřičské pro rozdělení pozemků nezli evidenční nebo civilní geometr, ale nic nebrání ani stavebnímu ani kulturnímu inženýru, aby se ucházel o autorisaci civilního geometra a předepsané zkoušky u zemské politické správy skládal.

V bodě 4. projevují pánové obavy, že nebude osmisemestrový odbor zeměměřičský vyhledáván, poněvadž má úzký obor působnosti. Tato námitka byla již dříve vyvrácena a stačí uvésti pouze tolik, že absolvent osmisemestrového odboru zeměměřičského bude míti právě tak volné pole působnosti jako stavební neb kulturní inženýr. Absolvent zeměměřičského odboru může se věnovati pracím evidenčním a službě katastrální, službě při agrárních operacích, při železnicích, službě městské nebo civilní praksi, bude vzdělán pro důlní měření pro práce kartografické a vojenské práce topografické, pro práce fotogrametrické, jakož i pro vědecké práce měření stupňových a jiných. Tím doufám jsou rozptyleny obavy o upotřebení absolventů tohoto odboru.

Výsledek samostatného odboru, který bude jediným v tomto směru na vysokých školách ve střední Evropě, objeví se i na poli prací vědeckých, poněvadž bude znamenati pokrok v rozvoji geodesie a všech s ní spojených disciplin.

V Praze, dne 12. května 1920. J. Petřík.

Výbor spolku českých zeměměřičů zabýval se prohlášením daným pány profesory inž. Kloknerem, inž. Fantou a doktorem Pantoflíčkem které pokládal za překážku zdárného vyřízení své žádosti o rozšíření studia a aby získal přímých informací, vyslal deputaci k J. M. rektorovi Waldovi, který deputaci sdělil, že sbor profesorský české vysoké školy technické v Praze doporučil v r. 1919 ministerstvu školství a osvěty rozšířený studijní program na osm semestrů se dvěma státními zkouškami v převratovém zápalu!

Konečné rozhodnutí mělo se státi na nové schůzi kterou mínilo svolati ministerstvo školství a národní osvěty na den 16. července, leč nedošlo k ní a tím odsunuto je řešení této naléhavé otázky opět o jeden rok.

Mezi tím však zprávy které jsme podávali o snahách našich do Jugoslavie, měly ten dobrý účinek ze se tam rozhodli a již letošním rokem 1920/21 otevřeli čtyřleté studium zeměměřičského inženýrství na technice v Záhřebě s programem, který je velice podobný programu námi hájenému.

Evidence vyměřovacího a odhadního katastru bosensko-hercegovského v SHS.

Inž. J. Baše v Bratislavě.

(Konec.)

III. Statistické práce vyměřovacího a odhadního katastru.

Výsledků vyšetřování pozemkových změn bylo hojně jako všude jinde využíváno k statistickým účelům.

Sluší tu na prvním místě jmenovati „výkaz pokroku kultivování“ (Kultivierungsausweis), který se každoročně zemské vládě do konce měsíce března předkládal. Obsahoval rubriky pro běžné číslo, číslo úřední knihy, parcely, jakož i v starém stavu rubriky pro lesy, pastviny a plochy neplodné, proti čemuž nový stav vykazoval plochy z předešlých vzniklých rolí, zahrad, luk, vinohradů a rákosí, k čemuž se družila rubrika pro přibližný přírůstek na desetině. Tím bylo umožněno každoročně sledovati vzrůst vzdělávané půdy a statisticky srovnávati s přírůstkem obyvatelstva.

Sem patří dále „výkaz ploch soukromých a státních lesů“, jenž byl vlastně výtahem z okresního přehledu a předkládal se každoročně zemské vládě do 10. dubna.

Konečně zbývá v tomto odstavci se zmíniti o výkazu ploch ve svobodném a kmetovském držení, z něhož vysvítal postup vykupování se kmetů z agovy třetiny (haku). Termín pro předkládání vládě byl též ustanoven na konec března každého roku.

IV. Berní operáty, jež se z vyměřovacího a odhadního katastru vyvinuly.

Ačkoliv bosenský katastr neslouží k vyměření pozemkové daně, přece učiněn pokus, alespoň ve skrovnější míře upotřebiti dat katastrálních k berním účelům. Stalo se tak při dvou druzích daní a to při 4‰ové dani z hodnoty, čili ceny pozemku (zemljarina, Grundwertsteuer) a při 10%ní dani z čistého výnosu lesní půdy (šamski porez, Bodenzins vom Waldlande). Odměřování těchto daní přináleželo berním úřadům, u nichž potřebná data sestavena byla v „katastru A“ (pro daň z ceny nemovitostí) a v „katastru D“ (pro daň z čistého výnosu lesů). Data byla vyšetřena původně cestou přiznávací, neb ze staré hulasy aneb konečně na základě tabulárních smluv, jež k vůli odměření poplatků procházely rukama berních úřadů.

Podobné vyměřování, třeba že bylo s největší bedlivostí a svědomitostí vykonáváno, jest přece konec konců různorodé a v důsledcích nestejnoměrné. Jak poměrně lehce a stejnoměrně lze využíti katastrálního operátu pro katastr A, vysvítá z následující úvahy:

Daň z ceny nemovitostí obnáší dle hořejšího 4‰. Pro bosenské zemědělské poměry bylo při odhadních a oceňovacích pracích vyšetřeno, že průměrná cena pozemku rovná se devítinásobnému čistému výnosu. Vyjádří-li se daň pak čistým výnosem místo cenou pozemku, obdržíme, že výše daně rovná se 3·6% čistého katastrálního výnosu pozemku.

Na základě této úvahy nařízeno bylo výnosem zemské vlády ze dne 2. prosince 1891, čís. 82 908/II, aby prozatím v kraji Banjaluckém (okresy: Banjaluka město, Banjaluka venkov, Dervent, Bosenská Dubica, Bosenská Gradiška, Bosenský Novi, Kotor-Varoš, Prijedor, Prujavor a Tešanj) ustaven byl katastr A na základě operátu evidenčního. Sestavení samo příslušelo evidenčnímu úředníku, provádění dalších změn a uschování operátu bylo pak věcí berních úřadů.

Dle uvedeného výnosu vedl se katastr A dle berních obcí a měl celkem podobu summaria pozemkových archů. Titulní strana obsahovala jméno okresu a obce. Ve vnitřní části byly sloupce pro číslo běžné, číslo folia hlavní berní knihy, pak jméno, bydliště a domovní číslo držitele pozemku, načež následovala číselná data k vyměření potřebná a to: suma čistých výnosů celé drzby, z toho vyplývající cena, dále 4‰ová daň a konečně sloupec k označení nastalých změn.

Do tohoto tiskopisu přenesl tedy evidenční úředník dotyčná data ze svého operátu, sečtl příslušné sloupce a výsledek zanesl do „summaria katastru A“, jenž neobsahoval nic jiného, nežli stav čistého výnosu, ceny pozemku a výše daně koncem předcházejícího roku, pak přírůstek a úbytek běžného roku a stav hořejších dat koncem běžného roku.

Přírustek a úbytek vyšetřoval opět evidenční geometr pomocí „výkazu změn katastru A“, v němž pořádkem, v jakém změny nastupovaly, uvedena byla jména, bydliště, domovní čísla a čísla pozemkových archů držitelů, dále starý a nový stav čistého výnosu a z toho následující buď přírůstek neb úbytek jeho. K tomu přistupoval ještě sloupec pro krátký obsah změny a poukaz na provedení v katastru A.

Dle uzavřeného výkazu změn opravil berní úřad katastr A, jakož i jeho summarium a předložil toto spolu s výkazem změn krajskému úřadu do konce března každého roku ke schválení.

Tímtéž způsobem zařízen byl i „katastr D“ výnosem zemské vlády ze dne 9. června 1891, č. 37.011/II. Rozdíl od katastru A pozůstávál přirozeně pouze v tom, že byly do katastru D zanášeny údaje, týkající se lesů, a kdežto v katastru A nevedla se plocha držby, obsahoavl katastr D i výměru lesního majetku. Výše daně obnášela, jak již uvedeno, 10% čistého výnosu. Ostatní vedení operátu v evidenci šlo stejnou cestou jako při katastru A, pročež není potřebí dále se o něm šířiti.

To byly tedy jediné dva případy, v kterých vyměřovací a odhadní katastr sledoval cíle fiskální a jak z předchozího vysvítá, bylo to jen cestou indirektní, neb vlastní předpisování dálo se na základě zvláštních operátů, které v katastru pouze kořenily.

V. Ostatní úřední činnost evidencí a celkový přehled.

Kromě vylíčené činnosti bylo povinností evidenčního úředníka starati se o dobrý stav svého kancelářského a měřického inventáře. Evidence byly obyčejně opatřeny přístrojem k detailu (stolkem) s příslušným k tomu polním deštníkem, výtyčkami, pásmem, měřítkem, pichátkem a niklovým planimetrem se součtovým kružítkem, vše v tolika exemplářích, kolik technických sil bylo té které evidenci přiděleno. K vůli stálé kontrole vedl se při každé evidenci patřičný inventář a opis jeho předkládal se každoročně do 15. ledna zemské vládě (mapovnímu archivu) ke schválení.

Poškozené stroje a náčiní sestavily se do seznamu, který se do konce listopadu předložil, vládě jež buď stroje vyměnila, nebo je dala zaslati k opravě. Dodavatelkou geodetických přístrojů pro bosenskou zemskou vládu jest dosud firma Neuhöfer a syn ve Vídni.

Co se pak úředních tiskopisů týče, vydává je na úřední objednávku zemský ekonomát v Sarajevě.

Ohledně psacích a kreslicích potřeb dlužno poukázati na rozdíl mezi bosenským a rakouským katastrem. V Rakousku vyplácí se na tyto potřeby evidenčním úředníkům přiměřený paušál v hotovosti; způsob ten není v Bosně možný, neb lze sotva v Sarajevě potřebný materiál koupiti, většina venkovských okresních měst pak nemá ani nejjednoduššího papírnického závodu, pročež zemský ekonomát obstarává i tyto potřeby. Každoročně do 15. ledna sestaví evidence svoji zbylou zásobu i přibližnou potřebu do předepsaného výkazu a předloží zemské vládě k adjustování. Dle adjustovaných seznamů objedná ekonomát potřebné množství zboží a rozešle je evidencím.

* * *

Provedl jsem tak laskavého čtenáře dle možnosti stručně. oborem bývalého bosenského katastru, vyhýbaje se suchému citování paragrafů, dat i čísel velmi četných výnosů a nařízení. Ke konci nutno však připojiti několik poznámek o celkovém pokroku, jehož se za let trvání vyměřovacího a odhadního katastru (1886—1906) docílilo.

Při své skrovné úloze a v podřízeném svém postavení nelze ovšem očekávati nijakých divů. Malé měřítko katastrálních map (1:6250) nesneslo přirozeně všude během času rychle postupující parcelace a vůbec drobení větších hospodářských celků. Nejhůře se při takových poměrech

pracovalo ve městech a ve větších a hustších osadách. Dělení pozemků na stavební místa nebylo možno v tak malém měřítku se žádoucí přesností do map zakresliti a právě kde k vůli vysoké ceně půdy se vyžaduje i patřičná přesnost, vykazovaly mapy největší nedostatky. Mnozí evidenční úředníci volali tudíž po novém měření, ale v bosenských poměrech, kde země sama jest teprv na prahu svého kulturního vývoje, našlo se vždy nutnějších položek pro zemský rozpočet a kromě toho i nedostatek personálu způsobil, že nové měření jen v několika ojedinělých případech bylo povoleno.

Právě pak z důvodů, že taková povolení byla věcí jen výjimečnou, nebylo ani pomýšleno na nějaké zdokonalení metody a pracovalo se tudíž dle původní vojenské instrukce dále; jediným pokrokem lze nazvati, že se postoupilo až i k čtyřnásobnému měřítku (1:1562·5) a že se délky neodkračovaly nýbrž přímo pásmem měřily. Taktéž výpočet ploch prováděn dvojnásobně a vyrovnávání na plochu celé sekce dálo se přesným způsobem. Za to však na původní trigonometrické síti i rozdělení listů nebylo měněno ničeho a tak již dříve vylíčené nedostatky vloudily se do nových plánů poznovu. Pouze v Sarajevě, kde obec převzala část nákladu, provedeno měření na základě samostatné základny a v rovné části města po prvé v Bosně upotřebena metoda polygonální.

Většině evidenčních úředníků však nebylo možno na takové práce ani pomýšleti, neb již samá činnost jejich při okresních úřadech jim k tomu času nepopřála. Jsouť evidence, jak uvedeno, pouze součástí okresních úřadů a okresním přednostům přísluší právo přidělovati úřední agendy podřízenému personálu dle svého dobrozdání. Ačkoliv několik výnosů zemské vlády klade přednostům na srdce, aby geometry nevyrušovali z jejich evidenčních prací přece toho málo kteří dbali a obzvláště při návalu práce přidělovaly se geometrům agendy, jejich odboru ani zdaleka se netýkající. Na mnohých místech přivedlo se to dokonce tak daleko, že evidenci udržoval geometr jen jako kradmo a po straně. Opříti se tomu odvoláním na vládní nařízení bylo těžko, neboť osobní kvalifikace jest v rukou přednostových. Zkrátka vyvinuly se podobné poměry, jako svého času při technickém personálu vůči komisaři pro zakládání pozemkových knih.

Zprávy odborné.

Národohospodářský význam scelování pozemků je výstižně vylíčen v článku inž. V. Klofery v čís. 16. „Zpráv veřejné služby technické.“ Podle statistiky máme v Čechách okrouhle 3,403.000 ha zemědělské půdy; z toho bude potřebí scelovacích úprav asi pro plochu 2,532.000 ha (role, luka, pastviny). Pracovní výkony na pozemcích nescelených jsou tak neekonomické, že se oproti pozemkům scelenym zvyšují výrobní náklady na 1 ha půdy průměrně o 100 až 150 K, což při ploše asi 1.966.000 ha nescelených rolí znamená roční ztrátu 196,642.000 K. K tomu přistupuje ztráta pozemků zabraných četnými dlouhými až 50 cm širokými mezemi, jichž odstraněním přibylo by po scelení pozemků okrouhle 197.000 ha půdy orné.

Na rozkouskovaných, klínovitých a nepravidelně ohraničených pozemcích vyseje se o 21% více, než na půdě scelené.

V Čechách bude třeba provésti scelení asi v 6760 obcích, kterážto práce při scelení pouze 133 obcí ročně by vyžadovala zaměstnání několika set inženýrů a pomocných sil kancelářských.

Aby se úprava urychlila, měla by se veškerá práce rozděliti účelně mezi úřady a civilními inženýry.

Organisace práce. Vrchní technický rada, inž. Jindřich Fleischner, uveřejňuje v 17. čís. „Zpráv veřejné služby technické“ výtah z populární přednášky o organisaci práce.

Základní myšlenka organisace práce jest mu nejjednodušší a nejsamozřejmější, jakou kdy lidstvo pojalo a vedle toho i myšlenkou nejčistější, za kterou lidstvo děkuje českému pansofovi Janu Amosu Komenskému, jenž po prvé ve své panegersi snaží se o spásu pokolení lidského „k velmi pokojné všech věcí úklidnosti.“

Cílem organisace práce jest dle autora postaviti každého člena národa na místo, odpovídající jeho zvláštním vrozeným náklonnostem a upraviti spolupráci všech tak, aby každý dosáhl prací svojí pokud možno nejvyššího dalšího rozvoje této své individuelní výkonnosti, v níž je základ jeho životního štěstí.

V článku podává autor stručnou kritiku Taylorova systému a poukazuje na moderní snahy školy pracovní vychovávající dítě k radosti ze solidární práce, jako na nezbytný předpoklad dobré organisace naší hospodářské práce.

Jelikož je socialisace autorovi článku jen otázkou vhodné vědecké organisace společenské výroby nejproduktivnější pracovní síly, jest její bedivé studium hospodářsky vzdělanými techniky metodami veřejných prací, které jest z programů nového oddělení našeho ministerstva možno pokládati za slibné zasáhnutí do problémů socialisace u nás. Vyžaduje pak toto zasáhnutí do jednotlivých odvětví hospodářského života neobyčejné opatrnosti a zralého uvážení a v tomto směru upozorňujeme na programový článek inž. Fleischnera, který nám je zárukou správného pochopení těchto předpokladů každé socialisace.

Nové knihy.

Stav agrárních operací v zemích republiky československé. Napsal inž. Frant. Trautner, ministerský rada min. zemědělství. Praha 1920. Nákladem min. zemědělství. Cena Kč 2·—. Výborný informativní spisek.

Kompas v hornictví a geologii. Napsal prof. dr. R. Sokol docent geologie české university v Praze. S 12 obrazy. Praha 1920. Nákladem Karla Beniška, Plzeň. Cena Kč 4·—.

Das bayerische Kataster. Abhandlungen für den Geschäftsvollzug im Messungsdienste. Napsal Jos. Amann, vládní a berní rada v bavorském zeměměř. úřadě. S 8 obr. a 2 tab. v textu a 10 litogr. mapkami. Nákladem Konrada Wittwera, Stuttgart 1920. Cena marek 24·—.

Die Mängel des preußischen Katasters und der Rechtsprechung in Grenz- und Grundeigentumsprozessen. Napsal M. Plähn, v. geometr. Nákladem F. Vahlena, Berlín 1920. Cena marek 9·—.

Die Erdvermessung der Römer. Lehrbuch der antiken Erdmesskunst. Napsal C. Hauptmann. Bonn, nakladatelství Rhenania, 1915. Cena marek 4·50.

Über Bestimmung der Winkelgewichte in Basisnetzen. Napsal dr. Krüger. Veröff. des preußischen Geod. Institutes N. F. 81. Postupim 1920.

Tafeln für die Berechnung der geodätischen Linien und Additamente. Sestavil prof. dr. Galle. Veröff. des preußischen Geod. Inst. N. F. 83. Postupim 1920.

Zprávy literární.

Zprávy veřejné služby technické, 1920. Číslo 17: čís. 428 sbírky zák. a nař. Nařízení vlády republiky československé ze dne 6. července 1920 k provedení zákona ze dne 15. dubna 1920, čís. 269 sb. z. a n. kterým se upravují poměry úředníků a zřízenců u státních úřadů a ústavů bývalého státu uherského.

Inž. Jindřich Fleischner: Organisace práce.

Čís. 18: čís. 472 sbírky zák. a nař. Nařízení vlády republiky československé ze dne 3. srpna 1920, kterým se stanoví účinnost zákona ze dne 25. února 1920, čís. 144 sb. z. a n., o závodních a revírních radách při hornictví.

Inž. a JUDr. Jan Fischer: Uhelný průmysl v československé republice v druhém čtvrtletí 1920.

Inž. arch. Miloš Vaněček: Problém stavební krise Velké Prahy. (Dokončení v násl. čísle.)

Číslo 19: čís. 476 sbírky zák. a nař. Nařízení vlády republiky československé ze dne 27. července 1920 o prozatímní úpravě správy politické v území Podkarpatské Rusi.

Vynesení ministerstva veřejných prací ze dne 31. srpna 1920, č. j. 20.563/XIV, o přiznání práva k užívání stavovského označení „inženýr". (Ing.) — Vynesení bude uveřejněno v příštím čísle Zem. věstníku.

Číslo 20: čís. 482 sbírky zák. a nař. Nařízení vlády republiky československé ze dne 27. července 1920 k provedení zákona o remuneracích asistentů a konstrukterů vysokoškolských.

Čís. 483 sbírky zák. a nař. Nařízení vlády republiky československé ze dne 14. srpna 1920, jímž se provádí § 10 zákona ze dne 17. prosince 1919, čís. 16 sb. z. a n. z r. 1920, kterým byly upraveny služební poměry trvale ustanovených zřízenců při obcích v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.

Dr. techn. Jan Bašta: Přehled vývojových podmínek, prostředků a cílů československého železnictví.

Inž. Jos. Vrba: Provedení reorganisace studia stavebního a kulturního inženýrství.

Vynesení min. šk. a nár. osv. z 19. srpna 1920, čís. 58.714 z r. 1919: Zkušební řád pro odbory kulturního inženýrství na vysokých školách technických.

Vynesení min. šk. a nár. osv. z 21. září 1920, čís. 55.056: Reorganisace zemědělského studia na zemské hospodářské akademii v Libverdě.

Inž. Karel Pick: Železniční a vodocestný program Jugoslavie.

Časopis československých inženýrův a architektův, 1920. Číslo 30: Inž. Jan Stocký: Reformní zákonodárství o držbě pozemkové v republice československé. (Dokončení v nasl. čísle.)

Dr. Fr. Radouš: Inženýrská družstva.

Osobní zprávy.

Jmenování. Z ministerstva financí: President republiky jmenoval vrchní evidenční inspektory Václava Macháčka a inž. Vladimíra Hajného řediteli evidence katastru daně pozemkové v VI. hodn. třídě ve stavu úředníků evidence katastru daně pozemkové.

Ministr financí jmenoval evidenční geometry I. třídy Josefa Baara, Josefa Škrocha, Alfonse Haubtmanna, Karla Lodra, Josefa Procházku, Františka Mittnera, Antonína Čížka, Karla Pulpita, Bohuslava Hájka, Hugona Kněžourka, Vladimíra Crhu, Arnošta Kopřivu, inž. Antonína Eisnera, Ervína Korndörfera, Františka Brabence, Karla Koppmanna, Stanisl. Čecha, Františka Hoffmanna, Arnošta Pálka, Antonína Macháčka, Karla Špetlu, inž. Františka Tippla, Viktora Günthera, Františka Jošta, inž. Bedř. Schreiera, inž. Josefa Krupicu, Františka Štěpána, Julia Papáka, Josefa Nováka II., Stanislava Housera, inž. Antonína Frische, Františka Dvořáka a inž. Tomáše Klepáčka evidenčními vrchními geometry II. tř. v IX. hodn. třídě, dále evidenční geometry II. třídy inž. Jaroslava Fejlka, Rudolfa Nebolu a evidenčního eléva Ludvíka Franze evidenčními geometry I. tř. v X. hodn. třídě ve stavu úředníků evidence katastru daně pozemkové a ponechal je v dosavadních působištích.

President zemského finančního ředitelství v Brně jmenoval evidenčního eléva na místo úřednické ve službě evidenční Karla Marka geometrem II. třídy pro obvod jmenovaného zemského ředitelství.

Z ministerstva zemědělství: Vláda republiky československé jmenovala agrární stavební komisaře I. třídy inž. Františka Slavíka, Wolfganga Schlicka, Jaroslava Paulištu a Františka Čamka vrchními agrárními komisaři stavebními v VIII. třídě hodnostní při agrárních úřadech v Brně.

Z ministerstva školství a národní osvěty: dr. Ryšavý, docent české vysoké školy technické v Praze, jmenován profesorem geodésie tamtéž.

Ph. Dr. Boh. Kladivo, asistent geodetického ústavu české vysoké školy technické v Brně, jmenován soukromým docentem pro vyšší geodésie a sférickou astronomii tamtéž.

Za redakci zodpovídá Dr. A. Semerád. — Tiskem Polygrafie v Brně.
Nakladatel: Spolek československých geometrů v Praze.